

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Tomáš Machurek
advokát
IČO 662 37 823
Jakubská 121/1
Brno-město
602 00 Brno

Instituce

Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna
Insurance Group
IČO 474 52 820
náměstí Republiky 115
Zelené Předměstí
530 02 Pardubice

Č. j. FA/SR/ZP/1855/2018 - 21
Praha 9. 12. 2018

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 28. 6. 2018 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ a zaplacení částky ve výši 159.679 Kč s příslušenstvím, takto:

- I. **Řízení se v části připojištěním invalidity, smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu a denního odškodného podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavuje, protože návrh navrhovatele ■, na zahájení řízení je v této části nepřijatelný podle § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi.**
- II. **Návrh navrhovatele ■ se ve zbývající části podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**

Odůvodnění:

1 Podmínky řízení

Finanční arbitr zjistil, že dne 12. 12. 2008 podepsal Navrhovatel návrh na uzavření pojistné smlouvy o investičním životním pojištění FLEXI INVEST 2008, s počátkem pojištění od 1. 1. 2009 a pojistnou dobou do 75 let věku Navrhovatel, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, připojištěním invalidity, smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu a denního odškodného, s pojistnou částkou pro případ smrti nebo dožití ve výši 1.500.000 Kč (dále jen „Návrh na uzavření smlouvy“). Instituce akceptovala Návrh na uzavření pojistné smlouvy jako pojistnou smlouvu č. ■ (dále jen „Pojistná smlouva“).

Pojistná smlouva je smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 54 a násl. zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Navrhovatel jako spotřebitel může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je v části finanční arbitr příslušný, protože se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při nabízení a poskytování životního pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě, tedy právního předpisu, který obsahoval právní definici životního pojištění v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy mezi Navrhovatelem a Institucí, je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v § 60 a násl. a § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i v § 2833 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Finanční arbitr tedy není příslušný řešit spor týkající se připojištění invalidity, smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu a denního odškodného, neboť tato připojištění jsou mimo rámec životního pojištění vymezeného v § 54 zákona o pojistné smlouvě.

2 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Pojistnou smlouvu uzavřeli s Institucí prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele. Navrhovatel potvrzuje, že pojištění sjednané na základě Pojistné smlouvy zaniklo dne 2. 7. 2015.

Navrhovatel tvrdí, že vůbec nedošlo k řádnému uzavření Pojistné smlouvy. Ve smyslu ustanovení článku 3 odst. 2 Všeobecných pojistných podmínek pro pojištění spojená s investičními fondy OSOINV 6 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) je navrhovatelem pojistné smlouvy zájemce, který předkládá návrh na uzavření pojistné smlouvy pojistiteli. K uzavření pojistné smlouvy je třeba, aby byl návrh pojistitelem přijat ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy zástupce pojistitele obdržel návrh od Navrhovatele. Takovou akceptaci návrhu však Navrhovatel nikdy neobdržel a návrh na uzavření smlouvy samotný není podepsán za pojistitele nikým, kdo by disponoval plnou mocí za pojistitele Pojistnou smlouvu uzavřít. Pojistka slouží pouze jako písemné potvrzení o uzavření pojistné smlouvy a není možné s ohledem na příslušná ustanovení Všeobecných pojistných podmínek její vystavení považovat za akceptaci návrhu ve smyslu ustanovení článku 3 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek. Ve smyslu ustanovení článku 3 odst. 5 Všeobecných pojistných podmínek tedy nedošlo k přijetí návrhu na pojištění pojistitelem a Pojistná smlouva tak nebyla řádně uzavřena.

Navrhovatel tvrdí, že Pojistná smlouva nesjednává určitě rozsah pojistného plnění, neboť není určitě upraven vztah prodejní a nákupní ceny jednotky. V okamžiku, kdy jsou stanoveny ceny různé a není stanoven jejich vzájemný vztah, či limit, o který se liší, je ponecháno zcela na libovůli pojistitele, jak nastaví prodejní cenu vůči nákupní. Toto schéma tak přímo ovlivňuje výši kapitálové hodnoty, a tudíž rozsah pojistného plnění. Bez stanovení vzájemného vztahu mezi nákupní a prodejní cenou podílové jednotky je neurčitý rozsah pojistného plnění, neboť jeho výše se od těchto cen odvíjí.

Navrhovatel argumentuje, že rozsah pojistného plnění je neurčitý též s ohledem na neurčitost ustanovení nakládání s pojistným ve vztahu k ustanovením o poplatcích, protože rozsah pojistného plnění je v principu vymezen ustanoveními, která objasňují, jak naloží pojistitel s přijatým pojistným, tj. jakou část umístí do fondů. V případě, že jsou principy nakládání s pojistným nesrozumitelné, že ani výkladem nelze tuto nesrozumitelnost odstranit, je v důsledku neurčitý právě rozsah pojistného plnění jako podstatná náležitost pojistné smlouvy.

Navrhovatel tvrdí, že při uzavření Pojistné smlouvy nebyl seznámen s výší poplatků ani s přehledem poplatků (viz níže) a tento dokument nemá k dispozici, a tudíž svou argumentaci opírá o přehled poplatků, který dohledal nyní na internetových stránkách Instituce (dále jen „Přehled poplatků“).

Navrhovatel argumentuje, že Pojistná smlouva v některých svých ustanoveních odkazuje na dokument nazvaný přehled poplatků a parametrů smlouvy (viz výše uvedený Přehled poplatků). Podle článku 4 Speciálních pojistných podmínek je platný přehled poplatků a parametrů k dispozici na internetových stránkách pojistitele a na všech jeho obchodních místech. Tento dokument tedy vůbec není součástí produktového sešitu. Žádné ustanovení v Pojistné smlouvě Přehled poplatků nečiní součástí Pojistné smlouvy. Navrhovatel Přehled poplatků od podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele neobdržel a ani nebyl Navrhovatelem o výši a existenci poplatků podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem informován. Pojistná smlouva sice o existenci některých poplatků zmiňuje, ale neuvádí jejich konkrétní výši. Navrhovatel v této souvislosti poukazuje na ustálenou judikaturu např. rozhodnutí Nejvyššího soudu spis. zn. NS 22 Cdo 61/99 nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu spis. zn. NS 3 Cdo 227/96, nález Ústavního soudu I. ÚS 1845/11 ze dne 27. 10. 2011.

Navrhovatel argumentuje, že důsledkem této skutečnosti je, že ujednání o poplatcích uvedených v Pojistné smlouvě, jsou neplatná, neboť jsou neurčitá ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 občanského zákoníku.

Navrhovatel argumentuje, že nebyl ani řádně seznámen s ujednáními Pojistné smlouvy ve smyslu ustanovení § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě. Navrhovatel nepopírá, že v návrhu na uzavření smlouvy v části před podpisy je uvedeno: „*Prohlašuji, že s uvedeným návrhem, Všeobecnými pojistnými podmínkami pro pojištění spojená s investičními fondy OSOINV 6 (verze 01/2012), Speciálními pojistnými podmínkami pro FLEXI životní pojištění (verze 01/2012, smluvními ujednáními pro sjednaná pojištění a se Zásadami Pojišťovny České spořitelny, a. s., Vienna Insurance Group, pro nakládání a ochranu osobních údajů souhlasím, potvrzuji jejich převzetí a prohlašuji, že všechny mé odpovědi na písemné dotazy pojistitele zde uvedené jsou pravdivé a úplné.*“ Navrhovatel však namítá, že jde o prohlášení v závěru návrhu na uzavření smlouvy, které čítá sedm obsahově velmi komplikovaných odstavců psaných písmem o velikosti 1 mm. Text je nepřehledný, velmi špatně čitelný a průměrnému spotřebiteli těžko srozumitelný. Samotné prohlášení o seznámení se s pojistnými podmínkami Navrhovatel neměl možnost vůbec zaregistrovat. Navrhovatel tvrdí, že takto skrytě koncipované prohlášení nedokazuje, že byl seznámen s pojistnými podmínkami, tak jak vyžaduje zákon. Navrhovatel odkazuje na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 18. 12. 2014 ve věci C-449/13.

Navrhovatel uvádí, že Všeobecné pojistné podmínky a Speciální pojistné podmínky převzal až po podpisu návrhu na uzavření pojistné smlouvy. V žádném případě neměl dostatek času si tyto dokumenty předem prostudovat a ani podřízený pojišťovací zprostředkovatel ho s nimi neseznámil, částečně též proto, že ani podřízený pojišťovací zprostředkovatel principům, na kterých Pojistná smlouva stojí, nerozuměl, jak vyplývá z Protokolu z jednání. Navrhovatel v této souvislosti odkazuje na nálezy I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013 a nálezy Ústavního soudu II. ÚS 3/06.

Navrhovatel požaduje vydání bezdůvodného obohacení ve výši 159.679 Kč (souhrn plateb pojistného ve výši 163.442 Kč – odkupné ve výši 3.763 Kč) a příslušenství ve výši zákonného úroku z prodlení ode dne marného uplynutí termínu stanoveného v příslušné výzvě Instituci do zaplacení.

Navrhovatel tvrdí, že pokud se finanční arbitr neztotožní s argumentací, že Pojistná smlouva je absolutně neplatná, požaduje, aby mu Instituce vyplatila odkupné ve výši kapitálové hodnoty pojistné smlouvy, která nebude snížena o žádný neplatně sjednaný poplatek.

Navrhovatel namítá, že námitka promlčení, kterou vznesla Instituce, je v rozporu s dobrými mravy, protože Pojistná smlouva je neplatná pouze z důvodu na straně Instituce a že zánik nároku Navrhovatele v důsledku promlčení by byl pro Navrhovatele nepřiměřeně tvrdým postihem. Námitka promlčení byla vznesena Institucí, která není v dobré víře, neboť si od počátku pojistného vztahu musela být vědoma neplatnosti Pojistné smlouvy.

3 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Pojistnou smlouvu a že Pojistná smlouva byla ukončena 30. 6. 2015 s výplatou odkupného. Instituce odmítá nárok Navrhovatele, který vznesl v řízení před finančním arbitrem, a vznáší námitku promlčení všech nároků Navrhovatele. Instituce tvrdí, že námitka promlčení není v rozporu s dobrými mravy.

4 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval strany sporu k jeho smírnému vyřešení, ale Navrhovatel trvá na vyplacení rozdílu mezi veškerým zaplaceným pojistným poniženým o odkupné a úroků z prodlení, a Instituce trvá na zamítnutí podaného návrhu. Smírného řešení se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

5 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékolí strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je posouzení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 159.679 Kč s příslušenstvím Kč z Pojistné smlouvy, která je podle tvrzení Navrhovatele neplatná.

5.1 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) dne 12. 12. 2008 podepsal Navrhovatel Návrh na uzavření pojistné smlouvy o investičním životním pojištění FLEXI INVEST 2008, s počátkem pojištění od 1. 1. 2009 a pojistnou dobou do 75 let věku Navrhovatel, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, připojištěním invalidity, smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu a denního odškodného, s pojistnou částkou pro případ smrti nebo dožití ve výši 1.500.000 Kč;
- b) Navrhovatel na běžném pojistném za dobu trvání pojištění zaplatil celkem 166.004 Kč;
- c) pojištění sjednané Pojistnou smlouvou zaniklo ke dni na základě výpovědi Navrhovatele 30. 6. 2015;
- d) Instituce vyplatila Navrhovateli odkupné ve výši 3.763 Kč.

5.2 Rozhodná právní úprava

Pojistnou smlouvu uzavřeli Navrhovatel a Instituce za účinnosti zákona o pojistné smlouvě. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě platí, že „*[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem.*“

Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku, který s účinností od 1. 1. 2014 nahradil starý občanský zákoník a v oblasti poskytování soukromého pojištění i zákon o pojistné smlouvě, platí, že se tímto zákonem (novým občanským zákoníkem) „*řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti*“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a „*vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona*“ řídí dosavadními právními předpisy, tedy zákonem o pojistné smlouvě a starým občanským zákoníkem.

Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

5.3 Námitka promlčení

Před posouzením sporných nároků Navrhovatele musel finanční arbitr posoudit důvodnost námítky promlčení, kterou vznesla Instituce.

Pokud se totiž nárok Navrhovatele ukáže jako promlčený, nebude účelné zjišťovat nárok samý, resp. posuzovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, když by následně finanční arbitr uplatněný nárok Navrhovateli nemohl pro vznesenou námitku promlčení přiznat.

Finanční arbitr v této souvislosti odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 26 Odo 683/2006, že „*[n]elze totiž přehlédnout, že podle ustálené judikatury (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. dubna 1983, zn. Sc 2/83, uveřejněné pod č. 29 v sešitě č. 9 - 10 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, od něhož soudní praxe dosud odklon nezaznamenala) dovolá-li se dlužník odůvodněné námitky promlčení, soud žalobu zamítne, aniž by zkoumal, zda uplatňované právo věřitele vůbec existuje či nikoliv.*“

Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že „[D]ovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“ Finanční arbitr nevylučuje, že v některých případech může být účelnější zabývat se podstatou uplatněného nároku před posouzením námítky promlčení, jde však spíše o případy, kdy je nárok zjevně nedůvodný (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2207/14, kde Ústavní soud nezjistil příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody, považoval tedy za nadbytečné zabývat se promlčením nároku, když nárok sám nebyl dán).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu ČSSR ve stanovisku ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, že „Účelem občanského soudního řízení týkajícího se práva na náhradu škody je totiž rozhodnout na základě účelně a hospodárně zjištěného skutkového stavu, zda lze žalobnímu nároku vyhovět či nikoli, tedy rozhodnout, zda právo na náhradu škody je soudně vynutitelné. Je-li tato vynutitelnost odvrácena důvodnou námitkou promlčení, nemůže být již z tohoto důvodu uplatněné právo na náhradu škody soudem přiznáno. Zásada hospodárnosti řízení musí vést v takovém případě soud k tomu, aby se přednostně zabýval jen otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé. Opačný závěr by znamenal, že by soud měl provádět důkazy ohledně odpovědnosti za škodu nebo její výše přesto, že by bylo zjištěno, že by právo na náhradu škody, pokud by bylo dáno, bylo promlčeno. Soud by tedy měl provádět svědecké, znalecké a jiné dokazování a tím případně zvyšovat náklady řízení jenom proto, aby v odůvodnění svého rozhodnutí mohl uvést, že pro promlčení zamítá přesně zjištěné právo na náhradu škody, popřípadě uvést přesnou výši této škody. Výsledek, tedy zamítnutí žaloby pro promlčení práva na náhradu škody, by ovšem byl stejný. Takový postup by byl v rozporu s ustanovením § 6 o.s.ř., zejména se zásadou hospodárnosti řízení vyplývající z tohoto ustanovení.“

5.4 Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení

Právo namítat absolutní neplatnost právního úkonu se nepromlčuje. Finanční arbitr posuzuje absolutní neplatnost Pojistné smlouvy z úřední povinnosti.

Finanční arbitr posuzuje nárok Navrhovatele jako žalobu na plnění, a protože Navrhovatel neprokázal, že by měl naléhavý právní zájem na samotném určení neplatnosti Pojistné smlouvy (viz níže), bylo by v rozporu se zásadou procesní ekonomie posuzovat platnost Pojistné smlouvy, resp. posuzovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti, je-li nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení promlčený.

Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení upravuje § 107 starého občanského zákoníku, že „(1) Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. (2) Nejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo. (3) Jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat.“

K posouzení počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty odkazuje finanční arbitr na ustálenou soudní judikaturu, např. na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 28 Cdo 539/2012, že „[P]ro posouzení počátku běhu subjektivní promlčecí doby dle § 107 odst. 1 obč. zák. je rozhodný okamžik, v němž se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal, tedy subjektivní moment, v němž se oprávněný dozví takové okolnosti, které jsou relevantní

pro uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení u soudu [...] Vědomostí se míní znalost takových skutkových okolností, z nichž lze odpovědnost za bezdůvodné obohacení dovodit, aniž by bylo významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a dovodit, zda na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení.“ V souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, platí: „V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy (§ 457 obč. zák.) je takovou rozhodující vědomostí znalost oprávněného těch skutkových okolností, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005). Není přitom významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a zjistit, že smlouva, podle níž plnil, je neplatná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. března 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).“

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3306/2007, dovodil, že subjektivním okamžikem, kdy žalobce jako oprávněný zjistil skutečnosti, ze kterých mohl dovodit, že právní úkon, na jehož základě plnil, je neplatný, je okamžik, kdy zjistil, že prostředky vynaložil marně a že se mu nedostane očekávané protiplnění.

Finanční arbitr dovozuje, že takovým subjektivním okamžikem pro Navrhovatele byl okamžik, kdy mu Instituce vyplatila odkupné. Navrhovatel v řízení předložil dopis ze dne 2. 7. 2015, ve kterém mu Instituce oznámila, že odkupné činí 3.763 Kč (4.113 Kč minus poplatků za předčasné ukončení smlouvy ve výši 350 Kč). Finanční arbitr proto dovozuje, že v červenci 2015 měl Navrhovatel informace o tom, že utrpěl finanční ztrátu v souvislosti s Pojistnou smlouvou, resp. že se Instituce na jeho úkor obohatila. Od tohoto okamžiku pak Navrhovateli nic nebránilo, aby mohl podat žalobu k soudu, neboť otázka, zda finanční ztrátu žalovat na plnění či jako náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy nebo jejího jednotlivého ujednání či zda za tuto ztrátu nikdo neodpovídá, je pouze otázkou právního posouzení, nikoliv skutkovou otázkou (srov. např. závěry Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 17. června 2008, sp. zn. 28 Cdo 1840/2008), a Navrhovatel neprokázal, že by po tomto rozhodném datu zjistil nové rozhodné skutkové okolnosti týkající se možné neplatnosti Pojistné smlouvy nebo jejích jednotlivých ujednání.

Finanční arbitr vzal za doložené, že subjektivní promlčecí doba práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení začala plynout nejpozději v červenci 2015 a uplynula nejpozději v červenci 2017, tedy před zahájením řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr dovozuje, že i kdyby nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z titulu neplatné Pojistné smlouvy zjistil, nemohl by jej Navrhovateli z důvodu jeho promlčení přiznat.

Z důvodu dřívějšího uplynutí subjektivní promlčecí lhůty se objektivní promlčecí dobou finanční arbitr s odkazem na zásadu hospodárnosti řízení dále nezabýval, neboť by to s ohledem na promlčení tvrzeného nároku pro výsledek řízení před finančním arbitrem nemělo význam (srov. závěry Nejvyššího soudu České republiky v rozhodnutí ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, že „U práva na vydání bezdůvodného obohacení je stejně jako u práva na náhradu škody stanovena dvojí, kombinovaná promlčecí doba, tj. subjektivní a objektivní. Tyto dvě promlčecí doby počínají, běží a končí nezávisle na sobě. Subjektivní promlčecí doba je kratší - dvouletá, objektivní promlčecí doba je buď tříletá u nezaviněného a nedbalostního bezdůvodného obohacení, nebo desetiletá, jedná-li se o úmyslné bezdůvodné obohacení. Pro vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby platí, že skončí-li běh jedné z nich, právo se promlčí, a to i vzdor tomu, že oprávněnému ještě běží druhá promlčecí doba. Pokud marně uplynula alespoň jedna z uvedených lhůt a je vnesena námitka promlčení, nelze právo přiznat.“)

5.5 K rozporu námítka promlčení s dobrými mravy

V soudní judikatuře se ustálil závěr, že námítka promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje, jelikož se jedná o zákonný institut přispívající k jistotě v právních vztazích. Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, dovodil, že „Jestliže by však výkon práva namítat promlčení uplatněného nároku byl toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka právního vztahu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou by pro něj zůstalo vedlejší a z hlediska jednajícího by bylo bez významu, jednalo by se sice o výkon práva, který je formálně se zákonem v souladu, avšak šlo by o výraz zneužití tohoto subjektivního práva (označované rovněž jako šikana) na úkor druhého účastníka, a tedy o výkon v rozporu s dobrými mravy“. Předpoklady rozporu námítka promlčení s dobrými mravy shrnul Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, a to že „Uplatnění námítka promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námítka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námítka promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“.

Finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení nároku Navrhovatele, který uplatňuje v řízení před finančním arbitrem, došlo vinou Instituce nebo že by námítka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, ani že by některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření práva uplatnit námítka promlčení. Finanční arbitr nemůže přisvědčit argumentaci Navrhovatele, že uplynutí promlčecí doby nezavinil, když finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel měl nejpozději v roce 2015 povědomí o tom, že mu vznikla tvrzená škoda, resp. že se na jeho úkor Instituce bezdůvodně obohatila.

Jestliže Navrhovatel k rozporu námítka promlčení argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu s vadami způsobujícími její neplatnost, jedná se o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námítka promlčení s dobrými mravy.

Navrhovatel nedoložil žádné závažné důvody, které by mu bránily ve včasné uplatnění tvrzeného nároku, nezdůvodnil, proč se po ukončení Pojistné smlouvy až do roku 2018, kdy podal návrh na zahájení řízení před finančním arbitrem, nezajímal o osud svých peněžních prostředků zaplacených Institucí, ani v čem konkrétně by měly spočívat závažné důsledky promlčení nároku Navrhovatele. Žádné okolnosti nenasvědčují tomu, že by námítka promlčení ze strany Instituce byla zneužita v rozporu se zákonným účelem promlčení. Navrhovatel tedy způsobil marné uplynutí promlčecí doby vlastní nečinností, ačkoliv měl dostatečné informace pro uplatnění svých práv, a takovému jednání nelze poskytnout ochranu v podobě nepřípuštění námítka promlčení.

6 K výroku nálezu

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že právo Navrhovatele na zaplacení částky ve výši 159.679 Kč s příslušenstvím z titulu práva na vydání bezdůvodného obohacení, protože Pojistná smlouva nebo její část je neplatná, je promlčené.

Pokud finanční arbitr není příslušný rozhodnout o předmětu sporu, v tomto případě připojištěním invalidity, smrti následkem úrazu, trvalých následků úrazu a denního odškodného, jedná se podle § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi o nepřípustný návrh, a finanční arbitr řízení o návrhu podle § 14 odst. odst. písm. a) téhož zákona zastavit.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce jcxgx98
Instituce – datová schránka ri2fqm5

